

УДК 336.1:351.72:061.1ЄС

Нинюк Інна Іванівна

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри політології та публічного управління,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Ninyuk Inna

PhD in Public Administration, Associate Professor of the
Department of Political Science and Public Administration
Lesya Ukrainka Volyn National University
ORCID:0000-0001-6544-2393

DOI: 10.25313/2617-572X-2025-7-11212

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

NORMATIVE AND LEGAL FRAMEWORK FOR THE FUNCTIONING OF PUBLIC FINANCE

Анотація. Вступ. У статті здійснено комплексний аналіз нормативного середовища публічних фінансів із виокремленням центрального, регіонального та місцевого рівнів регулювання, що дозволило окреслити структурні особливості їх функціонування в умовах багаторівневого врядування.

Мета. Метою дослідження є оцінювання ефективності чинної нормативно-правової моделі управління публічними фінансами в Україні та формування пропозицій щодо її адаптації до стандартів ЄС.

Матеріали і методи. Дослідження ґрунтується на описово-аналітичному огляді чинного нормативного забезпечення функціонування системи публічних фінансів України, з акцентом на його структурну логіку у сферах міжбюджетних трансфертів, податкового адміністрування, публічних закупівель і внутрішнього аудиту. Додатково було використано наукові праці українських і зарубіжних дослідників, присвячені проблемам належного врядування, бюджетної безпеки та фінансової інтеграції з Європейським Союзом (далі – ЄС). Методологічну основу становлять інституційний, порівняльно-правовий і системно-аналітичний підходи, які дозволили виявити регуляторні тенденції та оцінити інституційну готовність до реформ, узгоджених зі стандартами ЄС.

Результати. За результатами дослідження виявлено фрагментарність, дублювання та непослідовність нормативно-правового регулювання окремих компонентів публічних фінансів, зокрема у сферах міжбюджетного вирівнювання, адміністрування податків, державного аудиту та публічних закупівель. Особливу увагу приділено інституційним розривам між рівнями управління, обмеженій нормативній спроможності територіальних громад і недостатній інтеграції сучасних антикризових інструментів управління фінансами в умовах воєнного стану. Проведений SWOT-аналіз засвідчив низку перешкод на шляху до фіскальної рівноваги, зокрема правову невизначеність щодо компетенцій суб'єктів управління, відсутність єдиного підходу до забезпечення бюджетної безпеки, слабку імплементацію принципів прозорості та підзвітності.

Перспективи. Подальші наукові дослідження доцільно спрямовувати на оцінювання впливу гармонізованих норм на якість управління фінансами в умовах децентралізації, розроблення індикаторів ефективності впровадження директив ЄС у національне законодавство, а також на формування адаптивної моделі фіскального моніторингу з огляду на кризові та посткризові сценарії.

Ключові слова: публічні фінанси, нормативно-правове забезпечення, багаторівневе врядування, бюджетна безпека, міжбюджетні трансферти, директиви ЄС, фінансова децентралізація.

Summary. Introduction. The article provides a comprehensive analysis of the regulatory environment of public finance in Ukraine, distinguishing between central, regional, and local levels of regulation. This approach allowed for outlining the structural features of their functioning within the framework of multilevel governance.

Purpose. The aim of the study is to assess the effectiveness of the current regulatory model of public finance management in Ukraine and to develop proposals for its adaptation to European Union standards.

Materials and methods. The study is based on a descriptive and analytical review of the current regulatory framework governing the functioning of Ukraine's public finance system, with a focus on its structural logic in the areas of interbudgetary

transfers, tax administration, public procurement, and internal audit. Additionally, scholarly works by Ukrainian and international researchers addressing issues of good governance, budget security, and financial integration with the European Union were examined. The methodological basis includes institutional, comparative legal, and systemic analytical approaches, which enabled the identification of regulatory trends and assessment of institutional readiness for reforms aligned with EU standards.

Results. The study reveals fragmentation, duplication, and inconsistency in the legal regulation of certain components of public finance, particularly in the areas of fiscal equalization, tax administration, state audit, and public procurement. Special attention is given to institutional gaps between levels of government, limited regulatory capacity of territorial communities, and insufficient integration of modern crisis management tools under martial law. The conducted SWOT analysis identifies several barriers to achieving fiscal equilibrium, including legal uncertainty regarding the competencies of public authorities, the absence of a unified approach to ensuring budget security, and weak implementation of the principles of transparency and accountability.

Prospects. Further research should focus on assessing the impact of harmonized norms on the quality of financial governance under decentralization, developing indicators to evaluate the effectiveness of EU directive implementation in national legislation, and designing an adaptive model of fiscal monitoring that considers crisis and post-crisis scenarios.

Key words: public finance, regulatory framework, multilevel governance, budgetary security, intergovernmental transfers, EU directives, fiscal decentralization.

Постановка проблеми. У сучасних умовах публічні фінанси України відіграють критично важливу роль у забезпеченні стійкості державних інституцій, підтримці обороноздатності, реалізації соціальних гарантій та виконанні міжнародних зобов'язань [1, с. 515]. Воєнна агресія проти України, глибокі трансформації фінансових пріоритетів, а також стратегічний курс на європейську інтеграцію актуалізували потребу в комплексному переосмисленні нормативно-правових засад функціонування публічних фінансів. Від ефективності законодавчого регулювання в цій сфері значно залежить не лише макророзвиток стабільності, а й довіра до публічної влади, якість бюджетного планування та прозорість використання державних ресурсів [2, с. 232].

Особливого значення набуває гармонізація національного законодавства з європейськими нормами, що передбачає не лише формальну адаптацію актів, але й сутнісне оновлення інституційних механізмів управління публічними фінансами. У контексті поглиблення відносин з Європейським Союзом, інтеграції України до правового поля ЄС і високого рівня фінансових ризиків питання перегляду й модернізації нормативної основи постає як стратегічно важливе.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження підтверджують ключову роль інституційної архітектури бюджетного процесу в забезпеченні фінансової дисципліни. Зокрема, Дж. В. Плент (J. W. Plante) на прикладі США демонструє, що зміщення повноважень до законодавчої гілки влади сприяє зростанню дефіциту бюджету, навіть за наявності формальних обмежень [3]. На фрагментованості екологічного врядування в Латвії через слабку міжрівневу координацію та обмежені фінансові механізми на місцях акцентують Й. Брізга, М. Озолінш, Р. Ернстейнс (J. Brizga, M. Ozolins, R. Ernsteins) [4]. Подібні ризики виявляє Г. Квінот (G. Quinot) у системі публічних закупівель ПАР, де відсутність єдиного регулювання знижує ефективність використання бюджетних

ресурсів [5]. Прояви фінансової децентралізації в Польщі через ефект «мухоловки» (Flypaper Effect), що стимулює зростання місцевих витрат попри централізовані трансферти, аналізують М. Понятович, А. Вільдович-Шумарська (M. Poniatowicz, A. Wildowicz-Szumarska) [6].

На українському матеріалі Г. Возняк, Н. Савчук, І. Жеребило, О. Скаско пропонують розширити принципи SIGMA-2023 через включення індикатора бюджетної безпеки як інтегральної складової частини фінансової стійкості та євроінтеграційного поступу [7, с. 425]. Взаємозв'язок між довірою до управління фінансами в ОТГ і економічною активністю розкривають В. Маргасова, І. Ружицький, Н. Ткаченко, Т. Шестаковська та О. Михайловська, підкреслюючи важливість фінансової автономії громад [8, с. 136]. Наслідки податкових змін для місцевих бюджетів досліджують Б. Данилишин, О. Цимбал, Я. Остафійчук, В. Пилипів [9]. Потребу оновлення теоретичних основ бюджетної архітектури з акцентом на безпекові критерії обґрунтовують С. Свірко, О. Д

ефективного розподілу повноважень у бюджетному процесі, посилення автономії на місцях і гармонізації фіскальних інструментів з європейськими стандартами. З огляду на це, пропонуване дослідження спрямовано на систематизацію сучасних тенденцій у сфері публічних фінансів, критичне оцінювання нормативно-інституційних засад децентралізації та формування обґрунтованих підходів до зміцнення фіскальної спроможності в умовах євроінтеграційного курсу України.

Метою статті є оцінювання нормативно-правових засад функціонування публічних фінансів України в умовах трансформаційних викликів та визначення напрямів їх гармонізації з європейськими стандартами.

Завдання статті: 1) проаналізувати основні елементи нормативно-правового забезпечення функціонування публічних фінансів в Україні на центральному, регіональному та місцевому рівнях; 2) оцінити відповідність чинної нормативної бази принципам належного врядування, прозорості, підзвітності та фіскальної децентралізації в умовах трансформаційних викликів; 3) визначити напрями гармонізації вітчизняної моделі управління публічними фінансами із законодавчими та інституційними вимогами ЄС.

Матеріали і методи. Емпіричну базу дослідження становлять нормативно-правові документи України та ЄС, які регламентують основні напрями функціонування публічних фінансів, зокрема в частині бюджетного регулювання, адміністрування податків, процедур публічних закупівель та організації внутрішнього контролю й аудиту. Особливу увагу приділено аналізу положень директив ЄС, положенням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також аналітичним та методичним матеріалам, підготовленим у межах ініціативи EU4PFM. У дослідженні також ураховано наукові напрацювання українських і зарубіжних учених, присвячені проблемам інтеграції фінансових систем, фіскальної децентралізації та належного врядування.

Методологічною основою дослідження є інституційний, порівняльно-правовий і системно-аналітичний підходи. У процесі опрацювання джерел і нормативної бази здійснено SWOT-аналіз чинної нормативно-правової моделі публічних фінансів, побудовано матрицю відповідності положень українського законодавства директивам ЄС, а також сформовано матрицю стану нормативної гармонізації — з деталізацією досягнутого прогресу та ідентифікацією не врегульованих положень, що потребують подальших змін.

Виклад основного матеріалу. У системі сучасного державного управління публічні фінанси відіграють важливу роль як інституційний інструмент реалізації соціально-економічної політики держави. Їх функціонування ґрунтується на нормативно визначених принципах мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів, що перебувають

у розпорядженні органів публічної влади [11, с. 110]. У науковій та прикладній літературі публічні фінанси розглядаються як сукупність економічних і правових відносин, які виникають у процесі формування й використання централізованих і децентралізованих грошових фондів із метою задоволення суспільних потреб, забезпечення національної безпеки, соціального захисту населення та фінансової стабільності країни [11, с. 111].

На відміну від приватних фінансів, що базуються на принципі максимізації прибутку, публічні фінанси орієнтовані на досягнення загального блага. Їх регулювання здійснюється на основі конституційних положень, бюджетного і податкового законодавства, а також низки підзаконних актів, що визначають порядок адміністрування доходів, проведення видатків, надання міжбюджетних трансфертів і здійснення фінансового контролю [13, с. 27].

Змістовно публічні фінанси охоплюють як дохідну, так і видаткову частини бюджетів усіх рівнів, а також функціонування спеціальних державних цільових фондів, зокрема Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування, Фонду загальнообов'язкового державного медичного страхування. В умовах воєнного стану та соціально-економічної трансформації України їх значення суттєво зросло, оскільки саме за допомогою публічних фінансів держава виконує зобов'язання перед громадянами, забезпечує підтримку економіки та відновлення інфраструктури [11, с. 111].

З позицій інституційної побудови

публічних фінансів України діє багаторівнева система нормативно-правового регулювання, яка охоплює акти різної юридичної сили — від Конституції до локальних рішень (табл. 1).

Для кожного рівня характерні свої функції, інструменти та відповідальні суб'єкти. Така системність забезпечує як правову визначеність, так і можливість адаптації до кризових ситуацій чи змін середовища. Представлена структура дозволяє чітко відстежити, який нормативний рівень за що відповідає і які органи здійснюють правове забезпечення публічних фінансів, що, відповідно, формує передумови для внутрішньої узгодженості між централізованими й децентралізованими фінансовими рішеннями.

Особливо актуальною ця взаємодія стає у воєнний період, коли система нормативного регулювання зазнає постійного оновлення. Вносяться зміни до Бюджетного кодексу, ухвалюються постанови про пріоритетне фінансування ЗСУ, впроваджуються тимчасові процедури для прискореного використання коштів. Така гнучкість нормативного середовища водночас супроводжується поступовою адаптацією до фінансово-правових стандартів ЄС, що передбачає не лише зміцнення прозорості та незалежного аудиту, а й запровадження середньострокового бюджетного планування [14].

Основним орієнтиром у цьому процесі є Угода про асоціацію між Україною та ЄС (глава V, розділ VI), яка закріплює зобов'язання щодо гармонізації бюджетного процесу, державного аудиту, системи контролю та антикорупційної політики з нормами ЄС. Зокрема, передбачено модернізацію системи державного внутрішнього фінансового контролю (PIFC), створення незалежної інституції аудиту за зразком рахункових палат країн ЄС, забезпечення відкритого доступу до бюджетної інформації, а також розвиток цифрових механізмів прозорості [15].

Україна поступово реалізує ці зобов'язання через оновлення Бюджетного кодексу, посилення ролі Рахункової палати, цифровізацію казначейського обслуговування та запуск відкритих порталів бюджетних даних. Темпи та глибина змін у нормативній моделі публічних фінансів ілюструються аналітичними індексами оцінювання прогресу (рис. 1).

Темпи та глибина нормативних змін у сфері публічних фінансів України впродовж 2015–2024 років мали хвилюподібний характер, що відображено в коливаннях оцінок Індексу реформ. Значення за шкалою від –5 до +5 балів демонструють як прогресивні, так і суперечливі рішення, складність їх реалізації та необхідність поєднання гнучкого реагування з дотриманням принципів стабільності й правової послідовності. Ця неоднорідність не свідчить про хаотичність, а радше про прагнення адаптувати правову модель публічних фінансів до нових умов. Зростання кумулятивної оцінки реформ упродовж 2022–2024 рр. засвідчує активізацію реформаційної динаміки, зумовленої одночасно загостренням безпекової ситуації та необхідністю прискореної інтеграції до правової та фінансової архітектури ЄС. Ці чинники не лише посилюють нормативний імпульс, а й актуалізували потребу в перегляді базових підходів до управління публічними фінансами.

Подальший поступ у цьому напрямі потребує системності, законодавчої узгодженості та інституційного посилення таких інструментів, як незалежний аудит, парламентський нагляд і механізми прозорості. З метою стратегічного оцінювання здатності системи публічних фінансів адаптуватися до європейських правових та інституційних стандартів у дослідженні застосовано SWOT-аналіз (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) (табл. 2). Він дозволив не лише виявити внутрішні переваги й недоліки чинної нормативної моделі, а й окреслити

Таблиця 1

Рівні нормативного забезпечення публічних фінансів та відповідальні суб'єкти

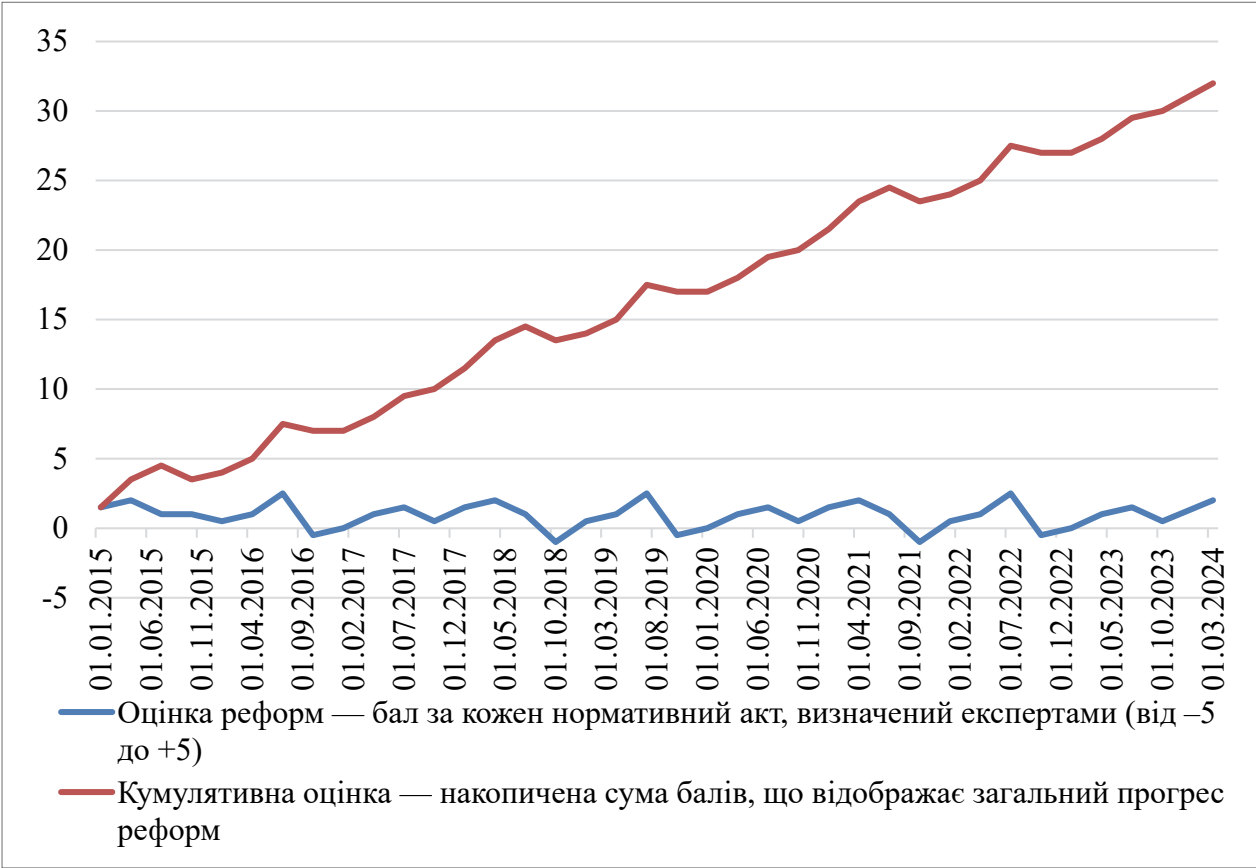

Рис. 1. Динаміка темпів і глибини реформ у сфері публічних фінансів України за аналітичними індексами: щотижнева оцінка реформ (бали від –5 до +5) та кумулятивна оцінка (сукупна сума балів)
Джерело: створено автором на основі [16]

зовнішні можливості та ризики, що супроводжують процес гармонізації законодавства.

Результати SWOT-аналізу окреслюють стратегічний потенціал адаптації системи публічних фінансів України до вимог фінансового права ЄС, водночас виявляючи інституційні прогалини, регуляторні ризики та нові можливості для інтеграційного поступу. Для деталізації рівня реалізації конкретних напрямів адаптації до *acquis communautaire* доцільним є застосування більш операціоналізованого інструменту. У цьому контексті побудова матриці реалізованих і невиконаних дій (табл. 3) виконує функцію елемен-

та функціонального аудиту процесу гармонізації. Такий підхід дозволяє не лише візуалізувати стан імплементації положень Угоди про асоціацію з ЄС, рекомендацій програми SIGMA та інших міжнародних орієнтирів, а й ідентифікувати наявні перешкоди та необхідні кроки для їх подолання.

Подолання недоліків та реалізація визначених у матриці дій має стати основою подальшого розвитку системи публічних фінансів. Успішне завершення етапу гармонізації законодавства з європейськими стандартами дозволить не лише зміцнити фінансову спроможність держави, але й підвищити довіру

Таблиця 2
SWOT-аналіз гармонізації публічних фінансів України з європейськими стандартами

Переваги	Недоліки
Політична підтримка з боку уряду та парламенту; запуск цифрових платформ (E-data, OpenBudget); участь у програмах Twinning, SIGMA; прогрес у реформі внутрішнього контролю (PIFC)	Фрагментарність імплементації окремих директив ЄС; недостатня інституційна спроможність частини органів; відсутність незалежного фіскального моніторингового органу; низька я

Таблиця 3

Гармонізація публічних фінансів: матриця виконаних і запланованих дій

Напрямок реформи	Реалізовано	Потребує доопрацювання
Прозорість бюджетних даних	Запущено платформи E-data, Spending.gov.ua	Поглиблена аналітика на місцях
Впровадження внутрішнього фінансового контролю (PIFC)	Нормативна база, пілотування в міністерствах	Інтеграція з усіма РКБК
Посилення незалежного аудиту	Розширено повноваження Рахункової палати	Впровадження європейських стандартів INTOSAI
Середньострокове бюджетне планування	Схвалено концепцію	Повноцінне запровадження на всіх рівнях
Нормативне узгодження з директивами ЄС	Визначено ключові акти для імплементації	Реальна імплементація в Бюджетний кодекс

Джерело: створено автором

з боку міжнародних партнерів, сприяти ефективному розподілу ресурсів і підготувати Україну до майбутньої фінансової інтеграції з інституційним простором ЄС.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження засвідчило, що публічні фінанси України перебувають у стані глибокої трансформації під впливом як внутрішніх соціально-економічних викликів, так і зовнішніх чинників — повномасштабної війни, пандемії COVID-19 та процесу євроінтеграції. У цих умовах особливої актуальності набуває вдосконалення нормативно-правового забезпечення публічних фінансів, яке має ґрунтуватися на принципах прозорості, підзвітності та ефективності, а також відповідати вимогам адаптивного управління в умовах невизначеності.

Гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами у сфері публічних фінансів здійснюється переважно в межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і положень відповід-

них директив Європейського Союзу. Проте нинішній стан цього процесу має фрагментарний характер, що вимагає системного перегляду підходів до імплементації євростандартів.

Результати SWOT-аналізу та матричної оцінки виявили низку переваг адаптаційного процесу, зокрема цифровізацію бюджетного процесу, політичну підтримку реформ і функціонування відкритих фінансових платформ. Водночас ідентифіковано й системні перешкоди, такі як відсутність незалежного фіскального моніторингу, нормативна незавершеність і нерівномірне інституційне впровадження реформ на різних рівнях управління.

Подальші наукові дослідження доцільно орієнтувати на оцінювання впливу гармонізованих норм на якість управління публічними фінансами в умовах децентралізації, розроблення релевантних індикаторів ефективності впровадження директив ЄС у національну практику, а також створення адаптивної моделі фіскального моніторингу, здатної враховувати ризики кризових і посткризових сценаріїв розвитку.

Література

1. Свірко С., Дика О., Тростенюк Т., Сидоренко О., Загурський В. Управління державними фінансами в контексті належного врядування. *Проблеми теорії і практики фінансово-кредитної діяльності*. 2024. № 6(59). С. 510–531. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.6.59.2024.4530>.
2. Швидка Т. І. Особливості законодавчого регулювання й правові засади здійснення публічних закупівель в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 231–235. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/54>.
3. Plante J. W. The Congressional Budget and Impoundment Control Act and the fiscal constitution: A reassessment of institutional change and deficit growth. *Constitutional Political Economy*. 2025. Vol. 36. P. 20

7. Возняк Г. В., Савчук Н., Жеребило І., Скаско О. Публічні фінанси в умовах сучасних трансформацій. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. № 2(33). С. 424–433. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v2i33.207225>.
8. Маргасова В., Ружицький І., Ткаленко Н., Шестаковська Т., Михайловська О. Актуальні питання управління публічними фінансами в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. № 5(40). С. 135–144. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v5i40.244915>.
9. Данилишин Б., Цимбал О., Остафійчук Я., Пилипів В. Вплив податкових змін на доходи місцевих бюджетів в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2022. № 5(46). С. 126–136. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.46.2022.3843>.
10. Торовець Л. Ю., Радиш Я. Ф. Правове регулювання фінансової діяльності органів публічної влади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 7. С. 98–105. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.7.98>.
11. Прасюк В. М. Проблеми нормативно-правового регулювання державного фінансового контролю в Україні та напрями його вдосконалення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 4(1). С. 60–64. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2019.4.1.13>.
12. Клімова С. Інструментальна концепція законодавства про публічні фінанси. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 8. С. 110–114. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/08/22.pdf> (дата звернення: 20.06.2025).
13. Крутько М. А. Особливості правового регулювання фінансового контролю в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2021. № 54 (1). С. 26–29. URL: https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc54/part_1/juspradenc54-1.pdf#page=26 (дата звернення: 20.06.2025).
14. Розвиток публічних фінансів під час війни. *NV: вебсайт*. URL: <https://nv.ua/ukr/world/countries/rozvitok-publicnih-finansiv-pid-chas-viyni-50328728.html> (дата звернення: 20.06.2025).
15. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Документ № 984_011. Редакція від 30.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 20.06.2025).
16. Біла книга реформ 2025. Розділ 5. Публічні фінанси. *Вокс Україна: вебсайт*. 2025. URL: <https://voxukraine.org/bila-knyga-reform-2025-rozdil-5-publichni-finansy> (дата звернення: 20.06.2025).

References

1. Svirko, S., Dyka, O., Trosteniuk, T., Sydorenko, O., & Zahurskyi, V. (2024). Upravlinnia derzhavnymy finansamy v konteksti nalezhnoho vriaduvannia [Management of public finances in the context of good governance]. *Problemy teorii i praktyky finansovo-kredytnei diialnosti*. № 6(59). Pp. 510–531. DOI:

11. Prasiuk, V. M. (2019). Problemy normatyvno-pravovoho rehuliuвання derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini ta napriamy yoho vdoskonalennia [Problems of legal regulation of state financial control in Ukraine and directions for its improvement]. *Pivdennoukraiński pravnychi chasopys*. № 4(1). Pp. 60–64. Retrieved from http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/4/part_1/15.pdf [in Ukrainian].
12. Klimova, S. (2016). Instrumentalna kontseptsiiia zakonodavstva pro publichni finansy [Instrumental concept of public finance legislation]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 8. Pp. 110–114. Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/08/22.pdf> [in Ukrainian].
13. Krutko, M. A. (2021). Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання finansovoho kontroliu v Ukraini [Peculiarities of legal regulation of financial control in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia*. № 54(1). Pp. 26–29. Retrieved from https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc54/part_1/juspradenc54-1.pdf#page=26 [in Ukrainian].
14. Rozvytok publichnykh finansiv pid chas viiny [Development of public finances during the war] (n.d.). *NV: vebsait*. Retrieved from <https://nv.ua/ukr/world/countries/rozvitok-publichnykh-finansiv-pid-chas-viyni-50328728.html> [in Ukrainian].
15. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand]. Document № 984_011. Revision dated 30.11.2023. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian].
16. Bila knyha reform 2025. R. 5. Publichni finansy [White Paper of Reforms 2025. Ch. 5: Public Finance] (2025). *Vox-Ukraine: vebsait*. Retrieved from <https://voxukraine.org/bila-knyga-reform-2025-rozdil-5-publichni-finansy> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.07.2025